

2. Матвіїшин А.М. Поняття соціальної ілюзії в соціогуманітарному науковому дискурсі. Прикарпатський вісник НТШ. Серія: «Психологія», Думка. 2010. № 3 (11). С. 77–86.

3. Огорокова В.В. Образ нової соціальної реальності Постмодерну та форми його моделювання : монографія; Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса: ВМВ, 2018. 288 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-357-9-110>

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Чебан А. Д.

*методист відділу предметів художньо-естетичного циклу
КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти
педагогічних кадрів»
м. Київ, Україна*

Важливим аспектом національної самоідентифікації особистості є утвердження у свідомості відчуття власної пов'язаності з долею Батьківщини. Вирішальним чинником в процесі формування такої особистості виступає власне національна самосвідомість, яка виявляє себе у пам'яті про минуле та усвідомленням своєї належності до Батьківщини. Національна самосвідомість людини, громадянина формується під впливом багатьох факторів. І одним із факторів національної самосвідомості є виховання національно-патріотичних цінностей учнівської молоді.

Відомо, що мета національно-патріотичного виховання реалізується завдяки системи виховних завдань, пов'язаних з утвердженням у свідомості й почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України. Важлива роль у формуванні національної самосвідомості особистості в сучасних умовах належить музичному мистецтву, зокрема й патріотичній пісні. Музичне мистецтво відображає в людській свідомості цінності минулого і сучасного, володіє даром синтезування узагальненого досвіду людства, чим і впливає на багатство духовного світу особистості [2, с. 457].

Аналіз стану досліджуваної проблеми свідчить про те, що духовно-моральне виховання є предметом вивчення філософів, психологів,

педагогів культурологів (праці І. Беха, М. Бердяєва, М. Боришевського Л. Виготського, І. Зязюна, К. Плівачук, М. Савчина, Е. Помиткіна, С. Яремчука), які безпосередньо чи опосередковано розкрили різноманітні аспекти формування духовно-моральних цінностей учнівської молоді, розробили питання духовного розвитку особистості через призму цінностей, пов'язаних із життєдіяльністю тощо. До прикладу, у праці «Духовно-моральне виховання учнівської молоді як умова ціннісного становлення особистості» К. Плівачук духовно-моральне виховання трактується як багатогранний, цілісний системний процес, що забезпечує формування моральної свідомості особистості, її чуттєво-емоційної сфери, гуманного ставлення до навколишньої дійсності, здатностей вибудовувати гуманні взаємини з людьми, розуміти та творити добро і красу в житті [4, с. 2]. Автором також розкрито морально-духовні ціннісні орієнтації, охарактеризовано особливості реалізації основних завдань із формування духовно-моральної особистості учня в позаурочній роботі в закладі загальної середньої освіти.

Проблему формування національної самосвідомості досліджували видатні мислителі, вчені та педагоги О. Духнович, Г. Сковорода, К. Ушинський, І. Франко, Т. Шевченко, Я. Чепіга, Г. Ващенко, А. Макаренко, С. Русова, В. Сухомлинський. В дослідженнях провідних науковців (І. Бичко, Й. Вирост, О. Докуніна, В. Жмир, І. Зязюн, І. Касьянов, В. Кремень, С. Кримський, І. Курас, В. Кузь, М. Пірен, Ю. Руденко, З. Сергійчук, М. Стельмахович, К. Чорна, В. Андрущенко, Дж. Армстронг, Ю. Бромлей, М. Боришевський та ін.) проведено соціально-філософський аналіз досліджуваного феномену, здійснено спробу визначити національну свідомість, простежити її історичний розвиток. Важливо акцентувати увагу, що у процесі формування національної самосвідомості українське музичне мистецтво відіграє надзвичайно важливу роль. Це зумовлено взаємодією почуттєвої та інтелектуальної сфер під час виконання твору, що надає враженню від виконаного твору особливої сили.

У контексті ціннісного формування національної ідентичності громадянина-патріота роль патріотичної пісні вважаємо вагомим. Сучасна українська пісня, зазначає О. Дзинглюк [3], є новітнім доповненням українського фольклору й складним і водночас унікальним культурним феноменом.

Як один із засобів реалізації завдань національно-патріотичного виховання розглядаємо організацію вокального та інструментального гуртка. У репертуарі колективів переважають твори патріотичного спрямування, які мають вагомий вплив на формування національної самосвідомості та сприяють духовно-моральному вихованню особистості.

На початку війни у Сквирському академічному ліцеї було створено вокальний гурт «Liberty». В одній із патріотичних пісень гурту «Liberty», «Повертайтеся, лелеки, в Україну» виражається біль, і прохання, і надія на світле майбутнє [6].

Прем'єра авторської пісні «Тримайся, моя рідна Україно» у виконанні гурту «Liberty» відбулася на День незалежності України 2022 року. Це твір про силу, мужність, волю й віру в Перемогу України над лютим ворогом [7].

Багаторічний музично-педагогічний досвід роботи в Сквирському ліцеї, організація дитячого хору «Симфонія» та інструментального ансамблю «Чарівні дзвіночки», а згодом вокального гурту «Liberty» та «Liberty kids» переконує в тому, що пісня може торкатися серця наших вихованців, і саме патріотичні пісні в наш час додають сил та віри, формують національну самосвідомість, розвивають духовно-моральні цінності. Виконуючи патріотичні пісні, дитина емоційно усвідомлює кожне слово, яке залишається в пам'яті назавжди, особливо коли йдеться про тих, хто віддав своє життя, боронячи Україну, й тих, хто загинув від війни.

Авторська пісня «Нескорена» також народилася під час війни. Люта війна змінила наше життя, але не вбила нашу душу й пісню, бо споконвіків для українців пісня – це крила, радість і натхнення, туга й біль, розпач і відчай, любов і віра, безмежна віра в Перемогу цінностей добра над мороком зла [8].

Крім вокальних колективів, важливу роль у вихованні духовно-моральних цінностей, патріотичних почуттів відіграє музикування на дитячих музичних інструментах як найбільш доступний для дітей вид музичної діяльності. Вихованці ансамблю «Чарівні дзвіночки» залюбки виконують патріотичні пісні. Так, «Переможне попури» складається із фрагментів відомих сучасних українських пісень – «Червона калина», «Стефанія», «Хай буде весна», «Україна переможе». Ці мелодії пісень воєнного часу назавжди в наших серцях, як шана нашим захисникам, і пам'ять про тих, хто віддав своє життя, боронячи Україну [9].

Прем'єра авторської пісні «Вишиванку одягну» у виконанні гурту «Liberty» відбулася на День вишиванки 2023 року. Як свідчить історія української вишивки це мистецтво жило, живе й буде жити тисячоліття, бо ми завжди пам'ятаємо про своє коріння! Вона у нашому серці, це наш генетичний код у любові до Батьківщини. Свобода, воля, незалежність ніколи не давались Україні легко. І сьогодні за право бути незалежним, ми платимо найвищу ціну – людське життя. Так війна нас змінила, але вона ніколи не знищить українську націю, українську культуру, українську мову, бо ніколи не вийме з неї душу, не знищить нашу Свободу [10].

Авторська пісня «Я україночка» у виконанні гурту «Liberty kids» сприяє формуванню національної самосвідомості молодших школярів [11].

У виконанні хору «Симфонія» Сквирського академічного ліцею був також виконаний авторський твір «Незламні» у 2022 році. В цьому творі діти передають про те, що в серцях українців назавжди викарбувані сотні зруйнованих міст і сіл, тисячі знищених життів і мільйони понівечених доль, але ми пам'ятаємо і, попри все, залишаємося незламними. Усі українці – незламні! З вірою у нашу перемогу [12].

Наше життя під час війни немислиме без музичного мистецтва, яке впливає на становлення громадянина-патріота, формує національну самосвідомість й залишає неповторний слід у душі наших вихованців.

Викладене вище, дозволило зробити висновки:

– пісенна творчість патріотичного спрямування впливає на формування активної життєвої позиції учнівської молоді;

– національна самоідентифікація особистості пов'язана з утвердженням патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України, до музичного мистецтва зокрема;

– музичне мистецтво, зокрема й патріотична пісня, відіграють важливу роль у формуванні національної самосвідомості учнівської молоді в сучасних умовах.

Література:

1. Бех І. Д. Цінності як ядро особистості. Цінності освіти і виховання : науково-методичний збірник / за заг. ред. О.В. Сухомлинської. Київ, 1997. С. 8–11.

2. Вишневський О.І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки. Посібник для студентів вищих навчальних закладів / О.І. Вишневський. -Дрогобич, Коло, 2003. 528 с.

3. Дзинглюк О. С., Гречиха В. А. Патріотична пісня як невід'ємний елемент національної свідомості українців. Закарпатські філологічні студії : науковий журнал/ голов. ред. І. М. Зимомря. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2019. Т. 2. Вип. 9. С. 118–123. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/33176_2

4. Плівачук К. В. Духовно-моральне виховання учнівської молоді як умова ціннісного становлення особистості. *Народна освіта*. 2016. Вип. 1. С. 37–44. URL: <https://www.narodnaosvita.kiev.ua/>

5. Помиткін Е.О. Психологія духовного розвитку особистості : монографія. Київ : Наш час, 2007. 280 с.

6. Посилання на YouTube канал А. Чебан. Пісня «Повертайтеся, лелеки, в Україну», сл. і муз. В. Шатецького у виконанні гурту «LIBERTY». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=D24xsAR5J3s>

7. Посилання на YouTube канал А. Чебан. Пісня «Тримайся, моя рідна Україно», сл. і муз. А. Чебан, у виконанні гурту «LIBERTY». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=wHkoM9qYr30>

8. Посилання на YouTube канал А. Чебан. Пісня «Нескорена», сл. і муз. А. Чебан, у виконанні гурту «LIBERTY». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=D24xsAR5J3s>

9. Посилання на YouTube канал А. Чебан. «Переможне попури» у виконанні інструментального ансамблю «Чарівні дзвіночки». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=cdxqgYH1zrMi>

10. Посилання на YouTube канал А. Чебан. Пісня «Вишиванку одягну», сл. і муз. А. Чебан, у виконанні гурту «LIBERTY». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=z9sfer1aIK4>

11. Посилання на YouTube канал А. Чебан. Пісня «Я україночка», сл. і муз. А. Чебан, у виконанні гурту «LIBERTY kids». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Z1OsbHyb2-g>

12. Посилання на YouTube канал А. Чебан. Пісня «Незламні», сл. і муз. А. Чебан, у виконанні хору «Симфонія» URL: <https://www.youtube.com/watch?v=8BoPdSC50S0>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-357-9-111>

АКТУАЛІЗАЦІЯ СПОРТИВНИХ ДОСЯГНЕНЬ В ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ

Щирук Н. Р.

*здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
спеціальності 023 – Образотворче мистецтво,*

декоративне мистецтво, реставрація

Рівненський державний гуманітарний університет

*Науковий керівник: **Сташук О. А.***

кандидат педагогічних наук, доцент,

професор кафедри образотворчого

та декоративно-прикладного мистецтва

Рівненський державний гуманітарний університет

м. Рівне, Україна

Мистецтво в усі часи відображає найяскравіші образи, події та явища людського життя, а митці перебувають у постійному пошуку найвиразніших пластичних форм. Як і колись, в сучасному мистецтві знаходить своє відображення прагнення людства до фізичної досконалості, яка досягається через спорт. В Україні в умовах війни спорт є важливим соціальним інститутом, величезна позитивна сила і привабливість якого об'єднують людей, сприяючи утвердженню миру і